

Колесник А. В., Домненко М. Г.

КУРС ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ З ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ЯК ОДНІЄЇ З КЛЮЧОВИХ ДИСЦИПЛІН БЗВП

Анотація. У тезі розглядається значення курсу теоретичної підготовки з домедичної допомоги як невід'ємної складової базової загальновійськової підготовки. Окреслено основні цілі та завдання курсу, його роль у формуванні навичок надання першої медичної допомоги у бойових умовах, а також взаємозв'язок із іншими дисциплінами загальновійськової підготовки. Показано методи викладання теоретичних аспектів домедичної допомоги та підкреслено важливість інтеграції знань з практичними заняттями для підвищення ефективності підготовки військовослужбовців.

Ключові слова: домедична допомога, базова загальновійськова підготовка, перша медична допомога, навчальні курси, тактична медицина.

Abstracts. The thesis examines the importance of theoretical training in pre-medical care as an integral part of basic military training. It outlines the main goals and objectives of the course, its role in developing first aid skills in combat conditions, and its relationship with other disciplines of military training. Methods of teaching the theoretical aspects of pre-medical care are presented, and the importance of integrating knowledge with practical training to improve the effectiveness of military personnel training is emphasised.

Keywords: pre-medical care, basic general military training, first aid, training courses, tactical medicine.

Вступ

Базова загальновійськова підготовка спрямована на формування у військовослужбовців комплексних знань і навичок, необхідних для виконання завдань у бойових умовах. Одним із ключових елементів цієї підготовки є домедична допомога, яка забезпечує виживання особового складу на полі бою та підвищує ефективність військових операцій.

Курс теоретичної підготовки з домедичної допомоги формує у слухачів базові знання про структуру людського тіла, принципи функціонування життєво важливих систем, методи надання першої допомоги при травмах, кровотечах, шоківих станах та інших невідкладних ситуаціях.

Основна частина

Домедична допомога — це не лише набір практичних навичок. Вона ґрунтується на чітких теоретичних знаннях із анатомії, фізіології, механізмів травмування, класифікації поранень і принципів стабілізації стану потерпілих. Тому курс теоретичної підготовки з домедичної допомоги є невід'ємною складовою базової загальновійськової підготовки.

Метою вивчення тем у рамках курсу теоретичної підготовки у закладі освіти є формування у здобувачів освіти компетентностей, необхідних для надання домедичної допомоги при пораненнях та травмах під час виконання службових або бойових завдань.

За результатами опанування тем здобувачі освіти повинні мати знання з [1]:

- алгоритм надання домедичної допомоги на етапі «допомога під вогнем/під загрозою» (Care under fire/Threat, CUF);
- методи та способи евакуації поранених;

- принципи та особливості надання допомоги в польових умовах (Tactical Field Care, TFC).

За результатами здобутих знань вміти [1]:

- проводити евакуацію потерпілого одним рятувальником різними способами: за лямки, під пахви, за пасок, а також за модифікованим методом пожежника;

- здійснювати евакуацію потерпілого двома рятувальниками: за лямки, під пахви, за пасок і за шию;

- надавати першу допомогу при пораненнях, кровотечах, отруєннях та інших бойових ураженнях із використанням аптечки медичної індивідуальної (АМЗІ) та табельних засобів;

- готувати та організовувати медичну евакуацію;

- оглядати потерпілого для виявлення масивних кровотеч у тактичних умовах;

- перевіряти прохідність дихальних шляхів.

Курс теоретичної підготовки з домедичної допомоги формує базові уявлення про порядок дій під час поранень, травм, опіків, отруєнь, зупинки кровотечі, накладання турнікетів, забезпечення прохідності дихальних шляхів. Ці знання є основою для відпрацювання практичних навичок у полігонних або бойових умовах [2, 3].

Важливою складовою є розуміння принципів тактичної медицини (Tactical Combat Casualty Care, TCCC), які передбачають розподіл дій за етапами: під вогнем (Care Under Fire), у тактичній зоні (Tactical Field Care), під час евакуації (Tactical Evacuation Care). Теоретична підготовка дає змогу військовослужбовцю швидко орієнтуватися у ситуації, розпізнавати тип ураження, визначати послідовність допомоги, уникати типових помилок [4].

Ефективність засвоєння матеріалу залежить від поєднання традиційних лекцій із сучасними інтерактивними методами: мультимедійними симуляціями, відеокейсами, віртуальними тренажерами. У військових вишах України активно впроваджуються навчальні програми, адаптовані до стандартів NATO Combat Lifesaver (CLS) [1].

Теоретичний курс доцільно структурувати за такими розділами: основи анатомії та фізіології людини, механізми бойових уражень, алгоритми дій при критичних станах, основи контролю кровотеч і шоку, евакуація поранених, психологічна стійкість у надзвичайних ситуаціях.

Значна увага має приділятися практичному закріпленню знань — коротким тестам, груповим аналізам ситуацій, обговоренню бойових кейсів.

Курс домедичної допомоги тісно пов'язаний із дисциплінами фізичної, інженерної, тактичної та вогневої підготовки. Наприклад, під час занять з тактики моделюються умови реального бою, де поранення відбуваються під час виконання завдань; у курсах інженерної підготовки розглядаються мінно-вибухові травми, а у вогневій — наслідки кульових уражень [5, 6].

Таким чином, теоретична підготовка з домедичної допомоги є міждисциплінарною та сприяє розвитку комплексного підходу до виживання і взаємодопомоги у бойових умовах [7].

Доцільним є впровадження єдиної стандартизованої програми для всіх закладів військової освіти України, що базувалася б на сучасних міжнародних протоколах (TCCC, PHTLS, MARCH). Також важливо забезпечити електронну підтримку курсу — створення навчальної платформи з інтерактивними лекціями, відеоінструкціями та тестами.

Серед перспективних напрямів розвитку: використання VR/AR-технологій для моделювання ситуацій; впровадження систем оцінювання компетентностей; співпраця з інструкторами НАТО та медиками, які мають бойовий досвід; розробка польових довідників з теоретичними алгоритмами дій.

Висновки

Курс теоретичної підготовки з домедичної допомоги є однією з ключових дисциплін базової загальновійськової підготовки, оскільки забезпечує формування у військовослужбовців знань, необхідних для збереження життя у критичних умовах. Від ефективності викладання теоретичного матеріалу залежить якість практичного виконання дій з порятунку поранених.

Впровадження сучасних педагогічних технологій, адаптація міжнародних стандартів і розвиток цифрових ресурсів сприятимуть підвищенню рівня бойової готовності та медичної грамотності особового складу Збройних Сил України.

Список використаних джерел:

1. Міністерство освіти і науки України. Типова програма навчальної дисципліни «Базова загальновійськова підготовка». Затверджено 24.02.2025. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2025/02/24/typova-prohrama-navch-dystsypliny-bzvp-vo-24-02-2025.pdf>

2. Міністерство освіти і науки України. Програма навчальної дисципліни «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки». URL: [https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/files/Syllabus Teoretychna-pidhotovka-bazovoi-zahalnoviiskovoi-pidhotovky denna 25-26.pdf](https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/files/Syllabus%20Teoretychna-pidhotovka-bazovoi-zahalnoviiskovoi-pidhotovky%20denna%2025-26.pdf)

3. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Робоча програма навчальної дисципліни «Бойова система виживання воїнів (у тому числі тактична медицина)». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/12/ok1.1.8.rpnd_bojova-systema-vyzhyvannya-voyiniv-u-tomu-chysli-taktychna-medyczyna.pdf

4. Міністерство охорони здоров'я України. Курс тактичної медицини «Tactical Combat Casualty Care» (TCCC). URL: <https://tccc.org.ua/>

5. Науково-практичний центр «ЮНІТ». Навчання з тактичної медицини для військових та цивільних осіб. URL: <http://www.unit.org.ua/>

6. Міністерство освіти і науки України. Програма навчальної дисципліни «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки» для здобувачів вищої освіти.

URL: <https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2025/09/PROGRAMA-BZVP-2025.pdf>

7. Міністерство освіти і науки України. Програма навчальної дисципліни «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки» для здобувачів вищої освіти. URL: <https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/04/VK-BZVP-Bazova-zagalnoviiskova-pidgotovka.pdf>

Колесник Андрій Вікторович – викладач кафедри військової підготовки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: andrey.engineer@gmail.com.

Домненко Микола Григорович – викладач кафедри військової підготовки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: mikoladomnenko568@gmail.com.

Kolesnik Andrii V. – lecturer at the Department of Military Training, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: andrey.engineer@gmail.com.

Mykola Domnenko G. – lecturer at the Department of Military Training, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: mikoladomnenko568@gmail.com.